

BAROMFIAK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN.

Előfizetési ára: Egész évre 4 korona.

Szerkesztő:
HREBLAY EMIL,
állattenyésztési m. kir. felügyelő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek” előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 2 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek” előfizetési ára egész évre 10 frt.

A baromfitenyésztésről.*)

„Tisztelt és kedves hallgatóm! Ha megkérdeznék valakit, a ki szakmunkát irt, vagy tanárt, aki ismeretlen közönség előtt tart előadást, ezen tevékenységében mi a legnehezebb, azt a választ fogjuk nyerni: „a bevezetés”. Ezzel nyervehetők meg azok, a kik hallgatják, ezzel lehet a későbbi elbírálást enyhíteni, azért helyesen cselekszik a tanító vagy előadó, ha előadásának megkezdésekor először magát, azután tárgyát törekszik hallgatóságával megismertetni. Jó, ha ekkor saját hiányosságaira is némiképp reá mutat, mert ez esetben a jószívű hallgatók — és mert ez jelenleg nőkből, leányokból áll, azt hiszem, szerencsém van csakis jószívűek előtt szólhatni, — bizonyos elnézéssel lesznek az öreg előadó iránt.

Én is ezen ut követését látom most jónak és, mert hiányosságot említettem az előbb, bevallom, hogy van ilyen én bennem sok, de ezek közül csakis egyetlenegy érinti jelenlegi ténykedésemet és ez a nőkkel, különösen a fiatal nőkkel szemben való bátortalanság, melynek okozója egy leánytanító volt. Ugyanis: harmadik gimnázista koromban, mikor még távolról sem valék „érdekes fiatal ember”, művészi hajlamokat érezvén magamban, ama bizonyos leánytanító ur hasonmását készítettem el faszénnel az iskola falára, melyet sikerültnek találtam s megleléssel szemléltem. Hasonlónak kellett lenni rajzomnak, mert a vesztremre a hátam mögött megjelent tanító hangja rezzentett össze, ki rám kiáltott, nem emlékszem már miféle jelzővel illetvén — „te — — engem merészelsz lerajzolni, no megállj!” Ezzel galléron fogott, megparancsolta az iskolaszolgának, hogy műremekemet a falról azonnal tüntesse el, azután behurcolt a leányiskolába, az ott ülő százhusz vagy még több leánynak nem a leg-

* A budapesti leány-gimnázium növendékei a múlt hó folyamán kirándultak a gödöllői baromfitenyésztő-telepre, ahol Tormay Béla miniszteri tanácsos tartott nekik előadást. A közvetlenségében oly kedves előadást az alábbiakban közöljük, remélvén, hogy az olvasó is olyan örömmel fogja azt fogadni, mint a mily élvezettel gyönyörködtek abban a hallgatók.

Szerkesztő.

kizelgőbb módon bemutatván, azt mondá: „és most nevéssétek ki”, a mit a fiatal hölgykoszoru élénk örömmel megcselekedett, azután pedig — kidobott a tanító ur.

Évek során, ha leányokkal találkoztam az utcán, megtörtént, hogy ezek meglökték egymást, összesugtak és bizonyára azt mondták egymásnak: — „ez az!” Igenis ez volt az, t. i. én, a kit kinevettek, ki e miatt bátortalanná lett s talán van itt olyan bájos hallgatóm, akinek a kedves mamája, vagy talán a nagymamája ezen rám nézve szomorú jelenetet látta és kinek a mai kis elbeszélésemet el fogja mondani. El kell reá készülvén lennem, hogy hamiskásán hozzátesszik: „bizony az akkor régen történt halása az öreg tanácsosnak a gödöllői telepen való ismertetésére is kiterjedt”.

Az előbb elmondott bátortalanságomra hivatkozva és jószívűségükre támaszkodva, kérem bájos hallgatóságom kegyes elnézését, a mit elnyerni biztosan remélek, annál is inkább, mert nem föltételezhetem, hogy ily kedves leányok ezt tőlem megtagadnák.

Tehát hozzákezek nehéz föladatomban megoldásához és pedig az állattenyésztést ennek általános tudnivalóit, különösen ennek egyik kicsi ágát fogom én estöbbitársaim önökkel igen tömören megismertetni, melynél egyrészt fontos szerepe volt a régenmultban a nőnek, melynek a most szóban forgó ága pedig egyenesen a nők kezében van.

Azt mondtam ugy-e bár, hogy az állattenyésztés megkezdhetésénél a nő fontos tényező volt; igenis, mert azt hiszem és a jelenlegi tapasztalás azt bizonyítja, hogy a domesztikáció, mely a tenyésztést megelőzte, jórészt a nők műve.

A vadász-ember — a vadászás volt t. i. az ember művelődés második korszaka, csak ezután lettek az emberek pásztorokká — tehát akkor régen te fölkereste, csellel megfogta a fiatal állatot, kiszedte a fiókokat és prédáját tanyájára hozta; a nő etette, édesgette magához a még tehetetlen állatkákat és ápolásával ellefejtette velük a vad állapotban való

szabadságot s megszerettetvén magát az állattal, azt magához kapcsolta.

Mikor aztán az ilyen állatok felnöttek, ezek közül egyesek otthonuknak tekintették a tanyát és gazdájuk őket hasznosítani vagy használni volt képes.

Hol a szelidítő az állattal ennyire jutott, az meg volt szelidítve, de még nem volt háziállat, hanem csak akkor lett azzá, mikor megszelidített szolgásgában szaporodott, ekkor vesztette el önállóságát; helyette gazdája gondolkodott, szükségleteit teljesen ő elégitette ki és ez által általa vezetettvén, a gazdája akarata szerint élt és cselekedett.

Valószínűleg a leginkább társaságban élő állatok lettek először is háziállatokká és ezek sorozatát, mint az ősemberek étkezéseinek csonthulladékai mutatják, az eb nyitotta meg, ezt követte a sertés és csak később került a sor a madárvilágra, melynek domesztikált fajtái szintén a társaságban élőkhez tartoznak.

Fajt említettem az imént és ezek a specziesek t. i. érdeklik a természetbuvárt, de kevésbé a tenyésztőket, kik a faj keretében levő fajták iránt érdeklődnek és ezen, évezredek alatt létesült fajtái a háziállatoknak a domesztikáció és a tenyésztés által annyira megváltoztak, hogy ma már a legtöbb emlős háziállatnak őseit csak sejtjük, de azokra határozottsággal reá mutatni nem tudunk. Kivételt képeznek a hasznos házi madarak, melyek, habár a tenyésztés által megváltoztak, de alapjukban vadőseiktől nem különböznek.

Tehát megváltoztak az állatok a tenyésztés útján; de milyen módon?

Ugy-e bár, tisztelt hölgyeim, ezen kérdés fölmerült szép fejecskéjünkben? Lássák, erről a kérdéstről meglehetősen vaskos könyveket irtak, sőt magam is megcselekedtem ilyet, nehéz dolog ezt párszóval elmondani, azért jelenleg a következőkben csakis reá mutatok a tudnivalókra.

Tehát a ködös multban a megszelidített és házivá tett állatot használták az emberek és látták, hogy ezek nem egyformák, azt, amelynek inkább hasznát vehették, a ló, a mely erősebb, győzősebb

volt, a tehén, a mely több tejet adott, a juh, melynek puhább, simulékonyabb volt a bundája, kedvesebbé lön, a tyúk, a mely sokat tojt, beczeitetett és az ilyen állatok jobban nevelhetvén utódjaikat, ezek szépültek és tapasztalták, hogy az utódok közt voltak olyanok, melyek szüleiknek a gazdájukra értékkel bíró tulajdonságaikat szintén birtokolják. Ezeket külön tartották, párosították; az otthon is lényegesen befolyás gyakorolt az állatokra, ezek olyan alakulást nyertek gazdájuk kiválasztása és az otthon behatása alatt, mely őket felismerhetővé tette, vagyis az állatok külön vált csoporttá alakultak és az ilyen csoportot fajtának nevezték.

A fajta tehát az állatok olyan csoportja, melynek egyedei azonos külsővel és tulajdonokkal bírnak és mindezt nemzöképes utódaikra átörökíteni képesek és ép alkotásuk, hasznóhajtó tulajdonságaiknál, vagyis, mint mi mondani szoktuk, termelésük mikéntjénél fogva ezek érdeklik a gazdát.

Az átörökítést, az otthont már említettem, föl kell még említenem az életben tartást, helyesebben a táplálást, melyek a tenyésztés hármasságát alkotják.

Az átörökítés képességén nyugszik a tenyésztés; a fajtabeli állatok átörökítik alakulásaikat és tulajdonságaikat, a jókat ép úgy, mint a rosszakat, vagy hátrányosakat. A tenyésztő azokat az állatokat választja ki tenyésztésre, melyek alakulása, tulajdonságai reá nézve előnyösek és kizárja, selejtezi, mint mondani szokták, mindazokat, melyek nem előnyösen alakultak, szervi fogyatkozással bírnak, hibásak, végre melyek betegek, mert az állat, ha nem is a betegséget, hanem az erre való hajlamosságot átörökíti. Ezen pár szó után ha azt kérdezném: lehetne-e tenyésztetni, nemzedékről-nemzedékre átruházni a jelleget, ha az átörökítő képesség az állatokban meg nem lenne? — bizonyára azt felelnék, hogy nem lehet.

Tenyésztő tehát az, ki megismerni tudja, milyen a helyes az előnyös alakulás, milyen a hibás alkat; az előbbieket választja össze, az utóbbiakat kizárja; aki ismeri otthonának befolyását és aki megfelelő táplálékkal képes kifejleszteni, nemesíteni az utódokban állatjainak egyedeit. A kik ezt nem cselekszik, de vannak használatban levő állataik, azok nem a tenyésztők, hanem az állattartók sorába oszthatók. Ilyen a bérkocsis, hizláló stb.

Megmondottam tehát, hogy a tenyésztőnek van határozottan kitűzött célja, mely felé törekszik, ennek elérésére alkalmazza a természet törvényein nyugvó természeti szabályokat és követ a valósulást megkönnyítő eljárásokat.

Igen, vannak különös eljárások a cél elérhetésére; például, ha a fajta keretében válogatja össze a tenyésztő a magállatokat s megfelelőket, egyöntetűeket használ, ezek után nevel, akkor bel-

tenyésztést üz, melylyel folyton szilárdítván állatjainak jellegét, a fajtatisztaságot, mint a tenyésztők mondani szokták, tisztavérűséget megtartva, halad előre; vagy pedig, hogy hamarabb célhoz jusson, saját, az alanyt képező állatjaiba más fajta vérét keveri, azaz, az apaállatokat ilyenből veszi és ekkor keresztezést folytat, melylyel egész vidékek állatállománya átalakítható és különösen a baromfitenyésztésnél ezt a felügyelő ur nagy kiterjedéssel és szép sikerrel alkalmazza.

Ez lenne tehát az, a mire — mint kezdetben mondtam — reá akartam mutatni és ezen rövidke bevezető szók értelmének magyarázásakor még kettőre kell visszatérnem; az egyik az, ha a keresztezésből származó utódok későbbi nemzedékei előtt tűnnek elő olyan alakulások, mint a minőkkel a közönséges ösök, vagyis az alanyt képező állatok, akkor ezt visszafajtásnak (atavizmusnak) nevezzük és az ilyen állatokat selejtezzük, ezt pedig, tudniillik a selejtezést, amennyire lehetséges, alkalmazzuk, mert ezen eljárás a haladhatóság egyik legbiztosabb eszköze. A baromfitenyésztést említettem az imént és ezen ágazat képezi mai előadásom célját.

Kicsi dolognak szokták ezt rendszeren tekinteni és azok, kik egy-egy ludról letépett marékotlra, vagy egy-egy asszony által tyukjai alól kiszedett tojásokra tekint, az nagynak nem nézheti és ez az oka, hogy sokan nem vetnek ügyet ezen foglalkozásra. De vegyék csak számba azt, városaink mennyit fogyasztanak, mennyi baromfi, tojás és toll fordul meg piacainkon, hogy ezen érték egy-harmadát visszük külföldre; a külföldi kivitel pedig millió forintba megy, vagyis körülbelül százmillió forintot tesz a baromfitenyésztés útján termelt érték.

Nagy összeg ez ugyebár, de ennek az összegnek az értékét még az emeli óriásilag, hogy a pénz nem a gazdagok kezébe foly, hanem a legszegényebb néposztály kezeihez jut. A szegény özvegy, kinek néhány tyukja, kacsája van, ezek tojásainak és az ezek után fölnevelt baromfiak árából ruházza, iskoláztatja gyermekeit; a gazdasszonyok többsége pedig a baromfitenyésztésből fedezi háztartását, apró kiadásait, látja el asztalát izletes hussal, konyháját tojással, zsirral, gazdagítja ágyait, a büszkeségét képező párnák, dunyhák sokasságával és sok kelengye került és kerül a baromfitenyésztés jövedelméből megtakarított fillérekből.

Mindezek együttesen, de különösen a szegényebb tenyésztők érdeke megköveteli, hogy minden tényező és pedig úgy a társadalom, valamint az egyes, különösen pedig az állam a baromfitenyésztést, helyesebben a baromfitenyésztőket közvetetten is, de főleg közvetlenül támogatásban részesítse.

A társadalom, mely áll tenyésztőkből és fogyasztókból, a városok italmérését ellátó, valamint az erre felügyelő köz-

igazgatási tisztviselőkből, sőt hatóságokból is, buzdítva a tenyésztőket, tartson kiállításokat, rendezzen vásárokat, gondoskodjék a közlekedés megkönnyítéséről, az értékesítés előmozdításáról, úgy a csarnokokban, valamint a nyílt piacokon is, a mivel többek, avatottabbak oktassák azokat, kiknél az alkalom ezen tenyésztési ügy fölkarolására megvan, de a szükséges ismeret, vagyis gyakorlati tudás hiányzik.

Az egyes tenyésztők kétfélék: vannak, kik csak a maguk háztartására tenyésztene baromfiakat, vannak, kiknél a baromfiak és ezek termékeinek értékesítése képezi a főcélját. Mind a kettő könnyen és olcsón, az utóbbiak haszonnal fognak tenyésztetni, ha erre a kellékek megvannak, ha van udvar a szabadonjárásra, mező, hol hullott magokat, csirákat és rovarokat szedve, a gazda vagy tenyésztő költsége nélkül táplálkozhatnak, sőt a rovarok irtásával nagy szolgálatot tesznek.

Mivel hazánkban az iméntiek megvannak, gazdálkodásunk különösen sok gabonaneműek természetére szolgálat olcsó vagy másképp nem is értékesíthető tápanyagot, hogy ezek el ne veszzenek, az egyesnek minden falusi udvarban folytatni kell a baromfitenyésztést és daczára annak, hogy a galamb lopni eljár a második határba, hogy a lud a vetésekben szivesen bitangol, még ezek tenyésztését is, mert kártételeik gondossággal elkerülhetők, a legmelegebben ajánlom.

Megmondottam mi a fajta, megjegyzem, hogy a baromfi-fajok: tyúk, pulyka, gyöngytyúk, lud, kacska és galamb keretében számtalan fajták vannak. Ezek közül sokat kipróbáltak és tapasztalták, hogy nálunk ezek közül egyes fajták hasznosíthatók, azért a tenyésztő ne sok, hanem a fajok azon fajtáját tenyésztesse, mely ott legjobban bevált és a leghasznóhajtóbbnak bizonyult.

A hazánkban tett kísérletek folytán ma már elmondhatjuk, hogy első sorban figyelemreméltók: a parasztyúk jó husa és szívóssága miatt; a kopasznyaku, mely jó tojó. Kivánatos lenne, hogy a tenyésztők javítsák, testben, színben egyöntetűvé tegyék ezen két honi fajtát, hogy nálunk — hazai viszonyainknak megfelelő tájfajták létesüljenek, melyek jó középárut adván, kiállhatnak a versenyt a külföldi mindig kényes tyukfajtákkal. Hasznosnak bizonyul nálunk a fekete tollu, de fehér bőrű és jó husu langshán, melyet keresztezésekre sikerrel használnak, a szép gyöngyös — mint mondani szokták kendermagos tollazatu plimut végre a tollas lábu, agyagos földre nem való bráma. Jónak bizonyultak: a bronz pulyka, az emdeni lud és a pekingi kacska.

Nos tehát a gazdasszonynak lehetnek: tyukjai, pulykái, ludjai és kacsái, ha viszonyai mindezen fajok tenyésztését megengedik, de mindegyikből maga az udvarán csak egy jó fajtát tartson

sőt hatóságok-
esztőket, tartson
sárokat, gondos-
egkönnyítéséről,
ításáról, ugy a
nyílt piaczkon
többak oktassák
ezen tenyész-
gvan, de a szük-
gyakorlati tudás

étfélék: vannak,
tására tenyész-
nak, kiknél a
ékeinek értéke-
Mind a kettő
bbiak haszonnal
erre a kellekek
ar a szabadon-
állott magokat,
edve, a gazda
nélkül táplálkoz-
irtásával nagy

iméntiek meg-
különösen sok
tère szolgálat
n is értékesít-
ek el ne vesz-
minden falusi
omfitenyésztést
a galamb lopni
hogy a lud a
ngol, még ezek
éteiek gondos-
legmelegebben

a fajta, meg-
mfi-fajok: tyuk,
kacsa és galamb
k vannak. Ezek
és tapasztalták,
l egyes fajták
nyésztő ne sok,
ját tenyészsze,
és a leghasz-

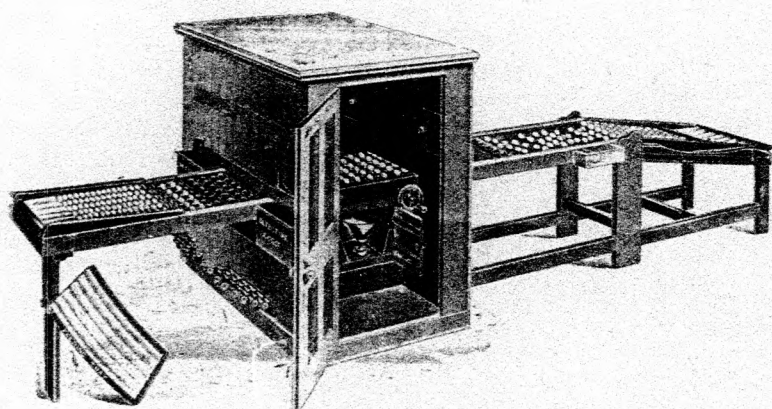
éreltek folytán
ogy első sorban
ztyuk jó husa
kopasznyaku,
lenne, hogy a
n, színben egy-
honi fajtát,
viszonyainknak
jenek, melyek
tnók a versenyt
tyukfajtákkal.
lunk a fekete
husu langshán,
ikkerral hasz-
— mint mon-
tollazatu plimut
os földre nem
yultak: a bronz
és a pekingi

onynak lehet-
djai és kacsaí,
jok tenyészte-
gyikből ő maga
fajtát tartson

és pedig tisztán, törekedjék továbbá arra is, hogy községében, azon pusztán vagy birtokon, amelyben lakik, más fajtát ne tenyészsszenek, mert a sok jóért szivesen eljön a kereskedő maga és azt piacra vinni fölösleges.

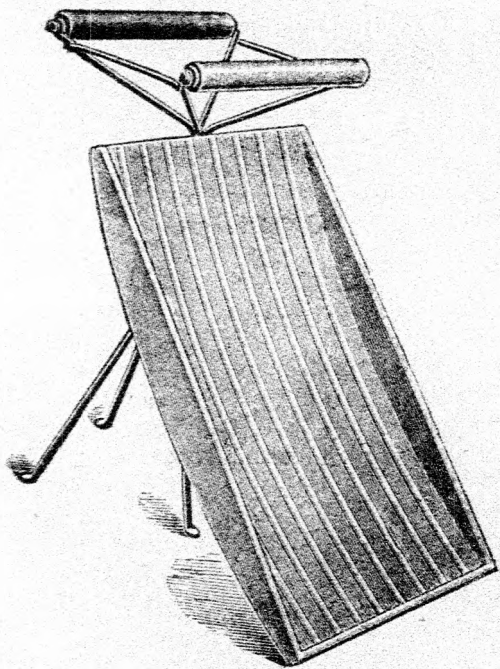
No, de rétérék már a harmadik segítőre, támogatóra és ez az állam.

Az állam támogassa, jutalmazza a haladni óhajtó kistenyésztőket, kik a piacra, különösen pedig kivételre alkalmas baromfi előállítására törekednek, védje a tenyésztőket a járványos betegség miatti megkárosodásoktól és örködjék, hogy a hatóságok, valamint szakközvegi az ezt illető törvények- és ren-

1. ábra. Tojásvizsgáló gép.

deleteknek pontosan eleget tegyenek, azaz ezeket végrehajtsák. Oktattassa a kisczadákat és viselje ezen oktatás költségeit, különösen pedig hasson oda, hogy az élő- s levágott baromfi, valamint a tojás is olcsón, jól, különösen pedig gyorsan szállíttassék, hogy más, szintén

3. ábra. Tojáscsomagoló géprészlet.

olcsón tenyésztő országokkal versenyez-
hessünk. Végre pedig hassunk oda —
és ez a sulypontja a cselekvésnek —
hogy legyenek jó magállatok, melyek ki-
osztásával a kistenyésztők baromfi-állománya javíthatassék.

Darányi Ignác földmivvelésügyi mi-

niszter ur ő nagyméltósága mindezt nagyon is szem előtt tartja, meleg szívvvel fölkarolta a „kis emberek“ ezen fontos ügyét, cselekszik, fárad, lankadatlanul baromfi-tenyésztésünk előmozdításán, minden irányban buzdit és támogat. Hogy a haladást a miniszter ur gyorsítsa és biztosítsa, hogy ezekre menő apa-állatokat legyen módjában kioszthatni, létesítette ezt a szép és gazdagon felszerelt baromfitenyésztési-telepet, melynek az a föladata, hogy ezen hasznos törekvését biztosítsa, mellette tanítsa azokat, kik hivatva lesznek ezen tenyésztési ág fejlesztésére, kiknek föladatát képezendi e szövetheteket vezetni

és e téren apostolkodni. Ezen telepet és az itt tenyésztett fajtákat lesz szives a telep vezetésével megbízott felügyelő most önöknek bemutatni.

Mielőtt ezen telep megtekintésére indulnánk, az elmondottak záradékául még pár szót és ezekben egy igen meleg kérést intézek önökhöz, kedves hallgatóim. Önök között bizonyára többen vannak, kik idővel, mint magyar gazdasszonyok, falusi háztartást fognak vezetni és akkor kénytelenítve lesznek a baromfitenyésztésre is, hogy ezt sikerrel és haszonnal folytathassák, hogy másoknak jó példát mutathassanak, sajátítsák el a kellő tudást, a fajták ismeretét, a tojásválogatást, a tenyésztést és fölnevelést, valamint az olcsó táplálást, hogy ezen tudásuk önöknek hajtsen hasznót; azután pedig vezéreltessék magukat jó szívük által arra, hogy a környezetükben élő falusi asszonyokat és leányokat, kik műveltségükben alantabb fokon állanak, kiknek nincs is módjukban az ismeretszerzés, — de erre nem is annyira képesítettek, mint önök — kitanítsák, buzdítsák és a lehetőségig támogassák.“

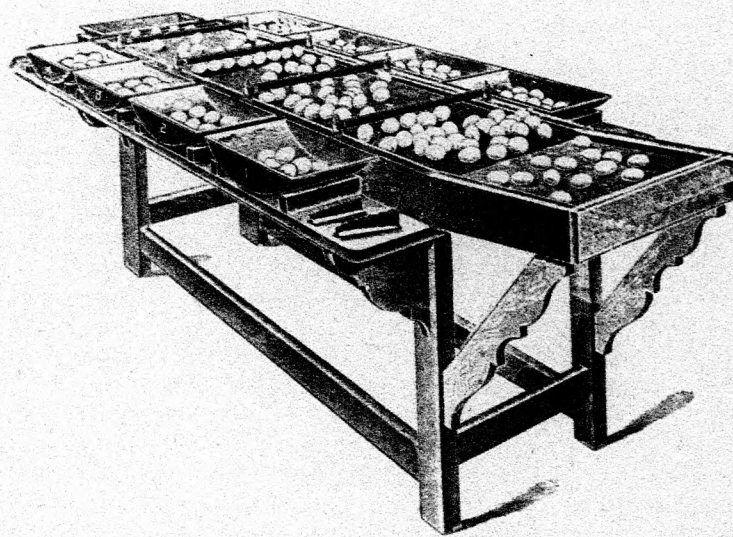
„Lyons. Standard Egg. Testing Machine“ nevű tojásvizsgáló, osztályozó és csomagoló gép.

Hazánkban a legutóbbi időben a földmivvelésügyi kormány és az Országos Magyar Gazdasági Egyesület széles körű kezdeményezése folytán a gazdasági téren nagy érdek-

lődést látunk a baromfitenyésztés méltó fölkarolására.

Különösen érdeklődnek a gazdák a tojás- és az előbaromfiértékesítés módzatai és feltételeit iránt, hogy lapunk szerkesztősége és a gödöllői m. kir. baromfitenyésztő-telep és munkásképző iskola vezetősége sok felvilágosító választ ad, annak illusztrálására felhozzhatjuk, hogy 1898. évben 3000, 1899-ben 5000. számon felül volt a postaforgalom, míg a mai napig a folyó évben kizárólag a m. kir. baromfitenyésztő-telepnek 1300 számon felüli levél-forgalma volt.

Ezen nagyszabású érdeklődés tovább való fentartása és fokozása czéljából szerkesztőségünk mindent elkövet s így ezen alkalomból is; egy oly praktikus találmány sorozatot óhajtunk ismertetni, amelyet úgy egyesek, mint szövethetetek haszonnal alkalmazhatnak.

2. ábra. Tojásosztályozó gép.

A találmányok és újítások idejét éljük. Az ember munkálkodásában oly eszközöket óhajt, amelyekkel drága idejét jobban kihasználhatja, amelyekkel gyorsabb és pontosabb munkát végezhet.

Ha végig nézünk a kereskedelem ágazatain, mindenütt azt látjuk, hogy a nyers anyagnak piacképessé való feldolgozásánál leleményesen szerkesztett, kitünően működő gépek alkalmaztatnak, csupán a tojáskereske-

4. ábra. Tojáscsomagoló géprészlet.

delem az, ahol a tojás piacképessé történő elkészítésénél eddig jóformán semmiféle gépet nem használtak s nem használnak. Hogy ez így van, ennek oka részint abban keresendő, hogy a találmányok szerkesztésével foglalkozók ezen kereskedelmi ágazatnál találmányaikat értékesíteni nem remélték megfelelően; részint pedig az, hogy a tojáskereskedők a tojás piacképessé való előkészítésénél a legujabb ideig a kézimunkát, a gépmunka elé helyezték.

Végre daczára ezen állapotnak, egy angol feltaláló oly gépeket szerkesztett, melyek már eddig is a világ minden államában szabadalmazva vannak s a tojáskereskedők s a tojás értékesítő szövütközetek által nagyrészt már be is szereltettek. Ezen gépeknek a tojáskereskedelemre igen jó hatása lesz, mert ezen gépek sok munkaerőt takarítanak meg, gyorsan dolgoznak, biztosan válogatják a tojást, a tojásban töréssel kárt nem okoznak, szóval ezen gépek a tojás kezelést az eddiginél 10-ekkel olcsóbbá teszik.

Tojásvizsgáló-gép. A tojásvizsgáló-gép miként azt az 1. számú ábrán láthatjuk, egy kamrából és annak két oldalán egy-egy asztalból áll. A két asztal nemezzel van bevonva és ezen egy hengerekből álló végélküli szalag a kamarán keresztül is mozog, mely úgy van szerkesztve, hogy minden mozgó henger elé egysorjába hat a tojás felvételére szolgáló mélyedés van; melybe a tojások a szalag mozgása közben belegördülnek.

Amint az 1-ső számú ábrán látjuk. A tojás a kamara baloldalán levő asztalon jut mozgásba és a tökéletesen sötét kamrában ülő egyén által a kamara padozatáról jövő intenzív fény segítségével lesz megvizsgálva. A vizsgálatban gyakorlott egyén egy tekintésre észre veszi, a hibás tojásokat és midőn azokat kiszedte a végélküli szalagot további mozgatásba hozza. A kamrából kijövő teljesen ép és egészséges, tehát megvizsgált tojás a 2. sz. alatt látható tojásozttályozó gépre jut, a mely gép ismét úgy van szerkesztve, hogy a tojásokat nagyság és ezzel kapcsolatban súlyra is osztályozza.

A dolog tulajdonképpen úgy áll, hogy a tojáskereskedelemben a legutóbbi időben a tojásnak súly szerinti eladása kérdéssé tétetett s így a nagyobb városokban nem darab, de súly szerint árulják a tojást. Mivel pedig az 1 kilóra menő tojások száma a nagyság szerint 15-től—21-ig változik, természetes, hogy a kiskereskedő kezébe érkező tojásszállítmányban minden tojásnak egyforma súlyának kell lennie s már a lánán kitüntető az, hogy egy kilóra átlag hány tojás jut. Ezen tojásosztályozógép kezelése igen egyszerű. Az osztályozandó tojások a gép innenső részén látható lassan gördítettnek, a honnan előre gurulnak és az 1., 2., 3., 4. számmal ellátott mérő léczek alatt vitetnek keresztül, amely tojás az 1-ső számú lécz alatt el nem eszik, az 1-ső osztályú s így tovább egész a 4-ik illetve az 5-ik osztályig válogatható ki a tojás. Az osztályozás rendkívül gyorsan megy és négy személy 10 perc alatt 1 láda azaz 1440 db tojást osztályozhat ki.

A tojásvizsgálat is igen gyorsan végezhető és tapasztalat szerint öt személy 1 láda tojást 3 perc alatt vizsgálhat meg.

Tojáscsomagoló-gép a 3. és 4. sz. ábrán a tojáscsomagoló-gép részei láthatók. E gép rendkívül gyors és pontos munkát végez sugy a nagy miat a kis kereskedő által igen jól használható, kezelése egyszerű s a mint látjuk maga a gép három részből áll: az állványlábból, a tetszés szerinti magasságban igazítható állványból s a tojás elhelyezésére szolgáló homoru tojástartóból. A tojások a tartóba guríttatnak, lassu mozgás által a tartón egyenletes helyzetbe hozatván a csomagolásra kész ládába szórátanak, a csomagoló tartó úgy van szerkesztve, hogy éppen annyi tojás fér el rajta, amennyi a tojásszállító láda egy rétegébe befér.

Midőn ezen tojáskezelési gépeket bemutatjuk, megjegyezzük, hogy lapunk jövő számában a gazdak, kisebb kereskedők esetleg a tojáserképesítő szövütközetek részére alkalmas kisebb gépekről is ismertetésünket hozni fogjuk.

D. W.

A csibék osztályozása és a továbbtenyésztésre alkalmas egyedek kiválasztása.

A továbbtenyésztésre használandó tyuk-törzseket őszkor kell kiválasztanunk, egyrészt az ideit, másrészt a mult évek közül. A kiválasztást azonban a gondos baromfityénésztő már a nyár folyamán kezdi s e célból baromfi-állományát tenyésztési szempontból figyelemmel kíséri, hogy az egyesek jó és rossz tulajdonságáról meggyőződjenek. Ily szorgos megfigyelés után természetes, hogy könnyű lesz aztán őszkor a tovább tenyészendő anyag összeválogatása.

A törzsek egyedeinek összeválogatásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy az egyévesek közül csak olyanokat tartsunk meg továbbtenyésztésre, melyek az előző év telén, a téli zord idő daczára legnagyobb ellenállóképességet tanúsítottak, azaz betegek nem voltak. Továbbá a tenyésztyukok összeválogatásánál mindig az legyen az irányadó a tenyésztő előtt, tulajdonképpen mire akarja azokat használni, mi célból fogja azokat tenyészteni? Hus- vagy tojásra, avagy kiválóan költésre?

Ha a tenyésztő *hustermelésre* óhajtja tyuk-állományát használni, ez esetben tenyészállatokul tenyésztyörzsébe azokat válassza ki, melyek gyors fejlődés és husos növekedés által tűnnek ki az állományban.

De ezenkívül figyelemmel kell lenni arra is, hogy oly tojókat és koltósokat válogassunk össze, melyeknek bőre és zsírja *vágott állapotban hófehér*, mert a fehérrel ellentétes színű: a sárga és kékesfeketés színűt a kereskedelemben, különösen külföldön nem szeretik.

Ha *tojáshozomra* állapított tenyésztést óhajtunk berendezni, akkor arra fektetendő a főszó, hogy azon tyukokat válasszuk ki a további tenyésztésre, melyek a legszorgalmasabb tojó, tojásuk átmérője 40 milliméternél nagyobb súlyra nézve pedig legfeljebb 16 darab tojás együtt 1 kilogrammot nyom.

A 38 milliméter átmérőnél kisebb tojásokat tojó tyukok a tenyésztyörzséből kizárandók.

Csak oly tyukokat válogassunk ki, melyeknek tojásai sárga, sárgásbarna vagy rózsaszínben játszó héjjal bírnak. Ily színű tojásokat külföldön, de újabb időben nálunk is a fővárosban és a nagyobb vidéki városokban mint tea-tojást jobb áron veszik és drága pénzen árulják.

A fehérhéjú tojásoknak az a rossz hírük jár, hogy ily színű tojások mézsvízben tartattak el, tehát nem frissek. S ezen balhiedelem az oka, hogy a nagyobb városokban és kávéházak vendégei csakis a sárgaszínű tea-tojást kedvelik, míg a fehér színűt visszautasítják.

A költésre kiválóan alkalmasak a bráma fajkakasok keresztjeze után származott egyedek, de igen jók a pulykák is s ezek közül azok válogatandók ki, melyek koltó minőségben szelidek, jók, hüen ülők és jó anyák voltak. Ezeket kell több éven megtartani s az azoktól nyert tojásokból kell egy még tökéletesebb, egy még jobb ivadékokat létesíteni. A pulyka kitünő mesterséges koltónak bizonyult, nála a koltási időt sem kell bevárni, 2-3 napi kényszer ülés után rendszeren beválik, fészken marad és igen jól költ.

De igen jó koltó a langrán és különösen ha oly ivadékokra teszünk szert, melyek langrán kakastól és sötét vagy világos bráma tojóktól származnak.

Ezen keresztjezek oly kiváló szolid, jól és gyakran koltó tyukok, melyekkel e tekintetben semmiféle más fajta nem versenyezhet. Ha pedig az ily fajta keresztjezekből származott kakasokat közönséges házi tyukjainknál alkalmazzuk, ugy ezeknek utódjai jó tojó, jó hustyukok és jó koltók lesznek.

Fordítsunk tehát nagy súlyt a tenyésztyörzsre alkalmazandó törzsek ki- és megválogatására, egy-egy törzsben legyen minden példány egy és ugyanazon színű, nagyságu, alakú, járásu, sőt a tyukléknél még arra is súlyt kell fektetni, hogy az általuk tojt tojás egy színű és egyforma alakú legyen.

Ha ezen külsőségek egyenlőségére súlyt helyezünk, természetes dolog, hogy arra még nagyobb súlyt kell helyezni, hogy ezen törzsek jó és szapora tojó és bő hustermelők, vagy jámbor koltók legyenek.

Nem szabad sohasem feledni, hogy a sikeres tenyésztés egyik leglényegesebb biztosítéka a célirányos és helyesen összeválogatott tenyészanyag.

A továbbtenyésztésre kiválasztott tyukokat és kakasokat a lábra illesztett *lábgyűrűkkel*, mely gyűrű évszámmal és esetleg folyó számmal is el van látva, meg kell jegyezni, hogy azok után később is tájékozva legyünk, de meg hogy ellopátása ellen ezzel is védve legyünk.

Lábgyűrűket, amelyek sárga rézből vannak készítve, a gödöllői m. kir. baromfityénésztőtelep vezetőségénél lehet megrendelni. 100 darab ára 8 korona és a hozzávaló összeszorító fogó 1 korona.

Ezek a legpraktikusabb és legjobb lábgyűrűk, minden más utánzatnak beszerzésétől óva intjük a baromfityénésztőket, mert az azokért kiadott pénz, kidobott pénz.

A gyűrűzés igen egyszerű: a gyűrűt a tyuk bal, a kakas jobb lábára helyezzük s azt az arravaló fogóval összekapcsoljuk. A gyűrűt le lehet ugyan a tyuk lábáról venni, de akkor többé nem használható és más tyuk lábára fel nem tehető.

A tyukok korának felismerését egyébként különféle jelek mutatják, az idősebb tyukot és kakast meg lehet ismerni arról, hogy a sarkantyúja kemény és hosszú, a lábákon a pikkelyek durvák, a csőr alsó része kemény és nem hajlik, a taraj vastag és érdes, míg a fiatal baromfinál a sarkantyú még nincs kifejlődve, a lábszárakon a pikkelyek fényesek simák és üde színűek, a körömök finomak és élesek, a czomb puhább, a taraj vékonyabb és simább.

VEGYESEK.

Hreblay Emil, állattenyésztési m. kir. felügyelő (Gödöllőn) munkái:

I. *Baromfihizlalás és a hizott baromfiak értékesítése.* 45 szép ábrával. A munka tartalma főbb czimekben: a) tyukhizlalás, b) pulykahizlalás, c) lud hizlalás, d) kacсахizlalás, e) galambhizlalás, f) értékesítés. Ára vászonkötésben, ajánlott küldéssel együtt 1 korona 90 fillér.

III. *Tyuktenyésztés.* Minő tyukot kell a gazdaságban tenyészteni, hogy a tyuktenyésztésből jövedelmünk legyen? A szöveg közén nyomott sok szép képpel. A munka tartalma: I. A hazai tyuktenyésztésről általában. — 1. A tyuk udvar. — 2. A tyukól és berendezése. — 3. A tyukok takarmányozása és a takarmányozó eszközök. — 4. A tyukok gondozása és a gyógyszeres. — 5. Tojástermelés és tojásgyűjtés. — A költésre alkalmas tojások felismerése és kiválasztása. — 7. A költés és a költésnél használandó eszközök. — 8. Csibék kelése, felnevelése. — 9. Csibék gondozása, takarmányozása. — 10. A csibénevelésnél használandó eszközök. — 11. A csibék osztályozása és a továbbtenyésztésre alkalmas egyedek kiválasztása. — 12. A vándorol és annak előnye. II. Tyukfajtákról. — 1. Milyen tyukot tenyészszünk? a) Magyar tyuk. b) Kópasznyaku tyuk. c) Gyöngytyuk. — Melyek a köztényésztés fejlesztésére ajánlott nemes tyukfajták? a) A langrán. b) A plimut. c) A világos bráma. Ára 2 korona.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesülete tulajdona.